

Адреналінове кіно

Лариса Іванюшина

Кадр з серіалу «Доброволець». Режисер Ахтем Сеїтаблаєв. Студія «В.І.К.», 2020.

Трудомісткий процес створення фільму, а тим більше шестисерійного, повинен мати мотивацію, адже режисерові з його групою доводиться працювати, не маючи часу ні на приватні справи, ні на хворобу. Ахтем Сеїтаблаєв пояснив, чому взявся за «Добровольця»: «Режисер, який мав знімати фільм, у зв'язку з певними обставинами не зміг продовжувати роботу, і я підхопив проект, бо мені здалося, що це хороша територія для серйозної розмови в такому жанрі».

Фільм чи не вперше на українському ТБ висвітлює проблему життя людей після війни. Матеріал режисеру близький, та й він уже має солідний професійний досвід. Цього разу, поєднуючи досвід із бажанням показати непримиренні битви сучасного героя з агресором, до того ж не на фронті, а в мирній столиці, – йдучи, звісно, за сценарієм, він не пошкодував загроз для протагоністів (викрадень, переслідувань тощо).

Що казати, бойовик – це динамомашини масового кіно. Його творення – ремесло, яке не дуже переймається законами правди. Головне, аби глядача тримало в напрузі. В ньому вже напрацьовано незліченну масу штампів і годі придумати щось небувале. Та цього разу український бойовик відрізняється від голлівудського. Там – герої нерідко нагадують роботів, а їхні бійки і стрільнина витікають з надуманих ситуацій, де мало спільного з реальною дійсністю. У «Добровольці» – основа реальна: російсько-українська війна, яка точиться вже сьомий рік. І бойовик тут працює на продуктивну ідею, зокрема на створення образу українського супермена.

Нагадаємо, що штампів і неправдоподібності – онтологічні

«Доброволець», детектив, бойовик, 6 серій
 Автори сценарію: Юлія Чернявська, Анатолій Карлюга
 Режисер Ахтем Сеїтаблаєв
 Оператор Олексій Ламах
 Продюсери: Іванна Дядюра, Ігор Кондратюк
 У ролях: Олег Шульга, Марія Пашкурова-Петренко, Сергій Дерев'яно, Олександр Пожарський, Денис Гранчак, Роман Мацюта, Всеволод Шекіта, Андрій Мостренко, Наталія Васько, Сергій Дзялик, Микола Боклан, Петро Ніновський
 Студія В.І.К., ICTV. За підтримки Українського культурного фонду. 2020

риси жанрового кіно. Герой впродовж фільму перебуває в напружених бійках, проте вони на ньому слідів не залишають, що є такою собі умовністю жанру – негласною домовленістю з глядачем сприймати неправдоподібність як належне (бо ж кіно!). Приймаючи таку умовність, глядач водночас усвідомлює, що для цього потрібні цілком реальні акторські якості – наприклад, неабияка витривалість. Та в жанровому кіно також має бути почуття міри. У «Добровольці» штампів зумовлені сценарієм. Обидва сценаристи – досвідчені: Юлія Чернявська продюсує українські фільми й серіали вже другий десяток років і мала можливість на практиці вивчити багато сюжетних ходів. Немало років у кіно й Анатолій Карлюга з Чернігова, сценарист ТРК «Україна» з його знаменитими серіалами «Не родися красивою» та ін. Водночас він – один зі сценаристів помітного серіалу «На лінії життя», що пояснює позитивне спрямування «Добровольця».

Отож маємо умовність «Добровольця» (неймовірна стійкість і невразливість супермена), й разом з тим він кардинально відрізняється від голлівудського продукту. Реальністю, яка лягла в основу твору. Якщо американські бойовики – цілковита фікція, то в українському вірогідність екранної дії досить висока.

Головний герой Дмитро Кравченко (Олег Шульга) – доброволець російсько-української війни, військовий розвідник, – командував групою розвідників, але під час виконання операції всі його бійці загинули, його поранило, і після госпіталю він повернувся додому, де на нього чекала красуня-дружина. Та лишився посттравматичний синдром, його постійно переслідує картина того злочасного бою й почуття вини перед загиблими побратимами. Про нього Ахтем Сеїтаблаєв, ще працюючи над фільмом, говорив: «Він робитиме неоднозначні вчинки, а його поведінка буде емоційною і жорсткою настільки, що для цивільної людини це здаватиметься в одному випадку – як викид злої енергії, в іншому випадку – як істерика, в третьому – як усунення людини з навколишніх подій. По-різному». Саме так і поводить цей персонаж.

Отже, картина того фатального бою флешбеками виринає в Дмитровій пам'яті. Волею сценаристів у Києві він упізнає ворога, який командував тим боєм. Це Жилинський (Всеволод Шекіта), який тренує боксерів в одному зі спортивних клубів столиці. У співробітників СБУ є дані,

Кадр з серіалу «Доброволець».

що мережа спортклубів – це розсадник майбутніх терористів, які можуть виконувати завдання ворога, й одне з найвірогідніших – терористичні акти. Генерал СБУ (Микола Боклан) слушно вимагає конкретних доказів, яких поки що його підлеглий не має (в ролі Володимира Руденка, капітана СБУ, Андрій Мостренко, що нагадує В'ячеслава Тихонова часів Штірліца). Однак докази швидко підкидає життя, і шляхи кваліфікованих співробітників СБУ перетинаються з нервовим месником Дмитром та його трьома побратимами, один із яких – мирна людина – в розпалі подій гине від рук терориста. Четвірка вступає в боротьбу, долучивши і юного комп'ютерного генія Флора (Петро Ніновський). Ця невелика спільнота врешті знешкодить вибухівку й не допустить теракту, запланованого ворогом в час параду на Хрещатику.

Кожен із персонажів – індивідуальність (віддамо належне режисерській роботі з акторами). Олег Шульга наділяє свого Дмитра інтелектом і швидкою реакцією й, хоча він час від часу діє, немов автомат, його протистояння з ворогом безперервне – на Трухановому острові, в спортивному клубі, в підземеллях під Хрещатиком. Розвідницький вишкіл та інтуїція стають йому в пригоді, й наші герої знешкоджують охорону старого дебаркадера на Трухановому острові та вивозять звідти запаковану в ящиках вибухівку. У відповідь Жилинський, випитавши у зрадника-міліціонера місце роботи Дмитрової дружини Валентини, бере її в заручники, і по телефону ставить Дмитру свої умови. Непередбачене вивезення вибухівки порушило план СБУ. Вихід один: рятувати жінку, а тому треба повернути вибухівку в призначеному місці. СБУ готує операцію захоплення злочинців на місці обміну, все продумано чітко. Опинившись у безвиході, ворог вчинить незбагненно: замість порішити заручницю (впродовж попередніх трьох серій він залишив після себе чимало трупів), стріляє собі в скроню. Очевидно, не захотів чекати на розплату головного бандита, який керує запланованим терактом (Роман Мацюта в ролі Скіфа нагадує єгипетську мумію).

Після звільнення дружини Дмитро вдома; нікуди не бі-

жить, бо ж його ворог уже мертвий. Здається, він збагнув, що це не фронт, що бувають інші тактики. Але сюжет ще не вичерпано. Коли Валентина перебувала в заручниках, Жилинський показав їй фото своєї дружини і двох дітей і розповів, що ті живуть на Донбасі і також в заручниках. І що в його дружини є якась цінна інформація, можливо, пов'язана зі Скіфом, а саме за ним безуспішно полюють українські спецслужби: той залишається недосяжним, а підлеглого який, образившись, захотів було перейти на український бік, застрелив власноруч. Корисну для загальної справи заручницю знаходять в якомусь селі на Донбасі й, подолавши опір охорони, звільняють. Після пережитого вона хоче лише одного: виїхати з країни. Її разом з дітьми везуть до Києва, поселяють у готелі: старший син років одинадцяти, виявиться героєм, допоможе визволити з чергового полону в підвалі спортклубу ту саму Валентину. І Дмитрові залишається останнє: розправитися з небезпечним Скіфом.

Утім, не все так однозначно і схематично. Дії персонажів «Добровольця» психологічно зумовлені, актори майстерно виконують свою роботу, максимально наближаючи персонажів до правди життя. Олег Шульга, актор, який прослужив добровольцем в АТО більше року, добре знає, що таке бої з ворогом, у такій ролі вже вдруге: кілька років тому – у фільмі «Позивний “Бандерас”», а тепер – у «Добровольці». Актор виразний і натхненний, та на першому плані – все-таки його безперервні бійки з терористами. Виконані вони професійно. Але норму епізодів із фахово поставленими рукопашними боями перевиконано навіть за голлівудськими мірками, вони займають чимало екранного часу, врешті втомлюють, бо ж не додають нового до вже знайомої ситуації: ось-ось героя здолають, та в глибині душі ми переконані, що все завершиться щасливо для нього, бо це не той випадок, коли закони жанру порушуються чи вивертаються навиворіт.

Аналізуючи сюжет, ми згадували сценаристів, режисера, акторів, та не менш важливою для цілісності фільму є робота оператора. Олексій Ламах усіляко сприяв обізнаності глядача – з персонажами, їхніми характерами, середовищем дії, використовував зйомки панорами міста з квадрокоптера. Ще на початку роботи режисер зауважив, що в серіалі вирізняється манера зйомки: працюють три камери з трьома зумами, важливу роль відіграє природне освітлення. Командна робота була чіткою і злагодженою, тож запланований на 2021 рік серіал завершили восени 2020-го і показали на каналі ICTV на початку жовтня. Після чого він став доступний в інтернеті.

«Доброволець» є твором продуктивним. Він приносить прибутки не тільки матеріальні, адже моральний капітал, який може дати кінематограф, також важливий для нашої держави, яка воює за відновлення своєї загарбаної агресором території. «Доброволець» подає образ українського супермена, якому можна довіряти, який підтримує силу духу в українських бійців і віру громадян у своїх захисників. На противагу позиції «какая разница» й безпечній бездумності, що їх насаджує низькопробний шоу-бізнес.